

Стъпка 7

Разработване на програмата

Въведение

След като в стъпка 6 са избрани приоритетните дейности и проекти, които ще се включат в общинската енергийна програма, остава да се състави окончателният проект на програмата, който ще се внесе в Общинския съвет за утвърждаване.

Програмата е политически документ, който има своя вътрешна логика и последователност на изложението, които съответстват на нейното основно предназначение. Ето защо, структурата и съдържанието на енергийната програма не съвпадат с последователността на процеса на общинското енергийно планиране, въпреки че отделните части на програмата се съставят на основата на резултатите от дейностите по тези стъпки. Ако тези дейности (от стъпка 1 до стъпка 6) са извършени сериозно и отговорно, самото съставяне на окончателния проект на програмата не би създавало затруднения.

Структура и съдържание на програмата

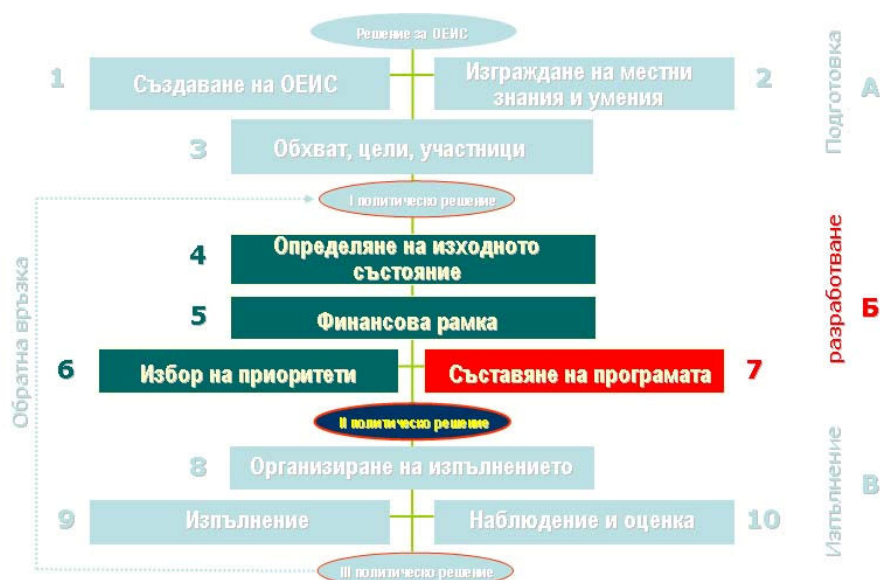
С известна условност Общинската енергийна програма може да се разчлени на четири основни компонента:

1. Изходно състояние
2. Приоритети и очаквани резултати
3. Финансиране
4. Изпълнение

Примерно разгърнато съдържание на програмата е представено в приложение 7.1. На основата на това примерно съдържание са съставени настоящите инструкции за тази стъпка на процеса на общинското енергийно планиране. Тук последователно се

разглеждат четирите компонента на програмата и техните съставки. Указанията, дадени по-долу, имат ориентировъчен характер. Те би трябвало да се съблюдают творчески и при необходимост да се адаптират според специфичните условия в дадена община.

Процесът на общинско енергийно планиране

Въведение

Въведението на програмата би трябвало да представи характера на документа като част от цялостната стратегия за устойчиво развитие на общината и да посочи времеви хоризонт на програмата. Най-често подобни програми се разработват за времетраенето на мандата на съответната общинска администрация. Ето защо, най-подходящият период за разработването и утвърждаването на програмата е началото на мандата.

Първи раздел

Изходно състояние

Както бе определено в Инstrukция 4, изходното състояние представлява данни, които описват състоянието преди изпълнението на общинската енергийна програма. Изходното състояние е началната точка за оценка на резултатите и

въздействието от изпълнението на програмата, които представляват разликата между началното (изходното) състояние и състоянието след изпълнението на програмата. Изходното състояние представлява общо описание на общината посредством стратегическите документи за развитието ѝ и чрез конкретните данни за състоянието на енергийния сектор. Данните за изходното състояние се извличат и систематизират в рамките на стъпка 4 от процеса на енергийното планиране, като се използва общинската енергийна информационна система (стъпка 1).

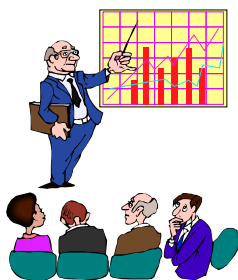
**Кратко
описание на
общината**

Тук се дава информация за разположението на общината и връзките ѝ с околните общини и областни центрове, за състоянието на околната среда и ценните природни дадености. Накратко се характеризират местната промишленост и селското стопанство. Посочват се водещите отрасли и дейности и преди всичко тези от тях, които са свързани с най-голяма консумация на енергия. Представят се транспортните дейности и в частност тези от тях, които имат местно (общинско) значение. Специално внимание се отделя на структурата и състоянието на сградния фонд, който в общия случай консумира около 40% от цялата консумирана енергия.

Данните, чрез които се характеризира общината, се извличат от налични документи, публикации и проучвания. Поради това, че в общините обикновено има разнообразни източници за тази най-обща информация, понякога това встъпително описание ненужно се преоразмерява, което дебалансира документа.

**Съответствие на
програмата с
други
стратегически
програми**

Общините обикновено разработват различни стратегически документи за своето развитие – програми за устойчиво развитие, програми за опазване на околната среда, програми за внедряване на възобновяеми енергийни източници и др. Тези политически документи трябва да са добре обвързани както по своя обхват и цели, така и по време на изпълнение и по начини на финансиране. Общинската енергийна програма е част от този комплект от стратегически документи и трябва да е добре обвързана с тях.

Тази обвързка обикновено се осъществява чрез стъпка 3 на процеса на енергийното планиране, когато се формулират обхватът, целите и участниците в енергийната програма. Те задължително трябва да произтичат от по-общите цели на устойчивото развитие на общината. Ако има отделно разработена програма за околната среда, енергийната програма трябва да се координира с нейните цели по отношение на емисиите и климата. Ако възобновяемите енергийни източници са обект на специална програма, енергийната програма трябва да отчете заложените в нея цели и очаквани резултати.

Състояние на енергийния сектор

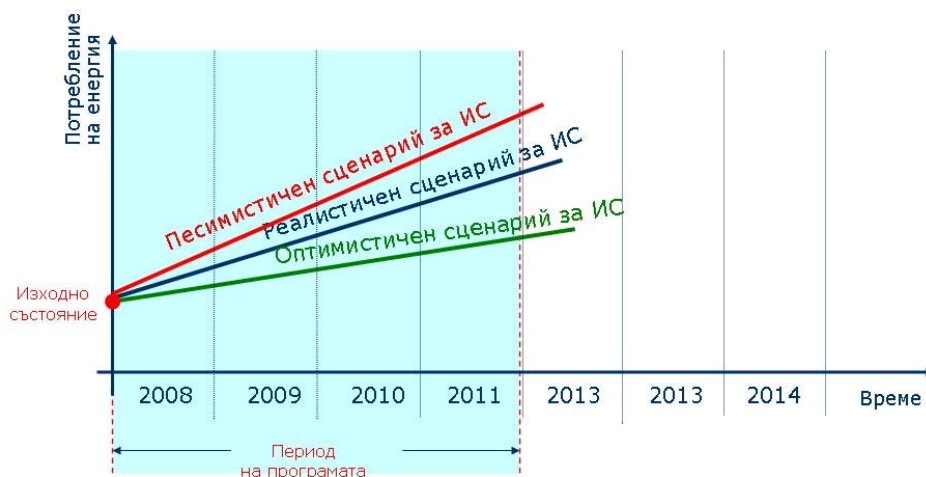
Най-съществено внимание трябва да се отдели на описанието на енергийния сектор. Това е необходимо, за да се създаде основа за сравняване на резултатите от програмата (виж стъпка 4).

Състоянието на енергийния сектор се характеризира чрез данни от информационната система. За тази цел може да се използват примерните таблици, които съпровождат стъпка 1 и указанията в стъпка 4.

Функциите на общината

Тук трябва да се предостави информация за това как общината упражнява четирите свои функции преди началото на програмата. Производството и доставката и консумацията на енергия в общината (първите две функции) се представят както чрез данни за моментното производство и потребление на енергия, така и чрез сценариите за очаквано им развитие (базовата линия) с техните възможни

Висок (песимистичен), среден (реалистичен) and нисък (оптимистичен) сценарии

Необходимо е да се опише и в каква степен общината осъществява другите две свои присъщи функции – на регулатор и на източник на мотивация. Това е необходимо, за да се създаде основа за оценяване на ефекта от дейностите в това направление, които са включени в енергийната програма.

Потенциал за енергийна ефективност

Важен елемент на изходното състояние е потенциалът за енергийна ефективност. Той изразява количествено енергийния ресурс, който може да се произведе чрез мерки за енергийна ефективност (приложение 7.2). По-нататък ще се определи каква част от този ресурс се предвижда да се оползотвори в рамките на настоящата енергийна програма (очаквани резултати).

Потенциал на ВЕИ

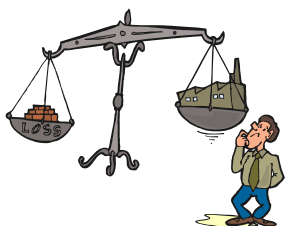
Друг важен елемент на изходното състояние е обобщената оценка на потенциала на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) на територията на общината. Данни за него би трябвало да се извлекат от информационната система (стъпка 1, приложение 1.6).

Финансова рамка

Финансовата рамка, в която общинската енергийна програма се вписва, е един от най-важните елементи на изходното състояние. Тази рамка е определена в стъпка 5 и тук трябва да се приведат обобщени данни за финансовите граници, в които енергийната програма е разработена (приложение 7.3).

Обобщена оценка на изходното състояние

След като се опише как общината осъществява своите четири основни функции в областта на енергията, след като се приведат данни за потенциала за повишаване на енергийната ефективност и за използване на ВЕИ и след като се опише финансовата рамка, в която програмата трябва да се впише, може да се представи обобщена оценка на изходното състояние (приложение 7.4). Така представената картина на изходното състояние ще служи за

периодично сравняване на резултатите от изпълнението на програмата, а в края на периода – за окончателна оценка на тези резултати.

Втори раздел

Приоритети и очаквани резултати

В този раздел на програмата се описват приоритетните цели и приоритетните дейности и проекти. Тези приоритети са основа за структуриране на програмата.

Приоритетни цели

Приоритетните цели на енергийната програма се разработват в рамките на стъпка 3 и се утвърждават чрез първото политическо решение. По време на разработването на програмата те може да се уточнят или видоизменят, ако за това има достатъчно убедителни аргументи. В крайна сметка те подлежат на повторно утвърждаване заедно с окончателния цялостен проект на програмата.

Приоритетни дейности и проекти

Приоритетните дейности и проекти се определят в стъпка 6, като се обвързват с утвърдените приоритетни цели на програмата. В текста на програмата те може да се систематизират по различни начини:

- по функциите на общината (производител и доставчик на енергия, консуматор на енергия, регулатор и мотиватор);
- по сектори (образование, здравеопазване, култура и т.н.);
- според очакваните ефекти спрямо приоритетните цели на програмата (напр. според икономическите резултати, според икономите на енергия, според намалените емисии на парникови газове, според социалните ефекти и т.н.);
- или по други начини.

Дейностите и проектите може да се представят в таблици, пример за които е показан в приложение 7.5. В тези таблици може да се включи и колона за очакваните резултати от отделните проекти и дейности.

**Очаквани
резултати от
изпълнението
на програмата**

Тук резултатите от изпълнението на програмата може да се представят в обобщен вид. Обобщението може да се направи според възприетата систематизация на дейностите и проектите, както и общо за цялата програма. Очакваните резултати трябва да се отнесат към приоритетните цели на програмата, като се посочи какви ефекти се предвиждат по отношение на всяка отделна цел, напр. екологични, финансови, социални и др. (приложение 7.6).

Трета част

Финансиране

В тази част се представят необходимите инвестиции за изпълнението на програмата, осигурените или предполагаемите източници на финансиране и финансовите инструменти, които ще се използват при изпълнението на програмата. Данните се извличат в стъпка 5.

**Необходими
инвестиции**

Инвестициите, необходими за отделните дейности и проекти в програмата, се представят както поотделно, така и сумирани в съответствие с възприетата систематизация – по функции на общините, по сектори, според ефектите и т.н. Данните за инвестициите се представят в таблици, пример за които е показан в приложение 7.7.

**Финансови
източници**

Когато се съставя програмата част от финансовите източници може да са уточнени. Те трябва да се опишат, като се поясни степента на тяхното осигуряване. Специално трябва да се отбележат тези дейности и проекти, за които ще се използват средства от бюджета на общината. Същевременно трябва да се отбележи за кои дейности и проекти източниците на финансиране предстои да се уточняват (приложение 7.8).

**Финансови
инструменти**

В програмата трябва ясно да се посочат формите на финансиране на отделните дейности и проекти. За тези от тях, за изпълнението на които се предвижда да се използват нетрадиционни финансови

инструменти, би трябвало да се дадат допълнителни пояснения. Такива може да са покупките на лизинг, финансирането от трета страна, финансирането чрез общински облигации, финансирането чрез публично частно партньорство и др.

Четвърта част

Изпълнение

В тази част се представят участниците в изпълнението на програмата, организацията за осъществяването на отделните дейности и проекти, начините, по които ще се извършва наблюдение, анализ и оценка (мониторинг) на изпълнението на програмата, както и потенциалните рискове пред програмата и начините за тяхното смекчаване и преодоляване.

Участници в изпълнението на програмата

Участниците в изпълнението се определят в рамките на стъпка 3. Тук трябва ясно да се разграничат отделните групи участници и да се опишат отговорностите им.

Особено внимание трябва да се обърне на вътрешните участници в изпълнението, които се определят от състава на общинската администрация. Към тях трябва да се причислят и участниците от други местни институции и индивидуални специалисти, които живеят и работят в общината.

Външни участници в програмата може да се привлекат от страната или дори от чужбина, ако отделни задачи и проекти изискват това. Съществен ресурс са публично-частните партньорства, на които би трябвало да се отдели специално внимание в програмата, ако се предвижда използването на този специфичен инструмент.

Организация на изпълнението на програмата

Организацията на изпълнението на програмата е предмет на разработване в стъпка 8. Тук се описва тази организация като цяло, но също и по отделни групи дейности и проекти. Представят се дейностите по повишаване на управленския капацитет на общинската администрация и установените връзки с

външни партньори и консултанти. Описват се подходите при подготовката и осъществяването на процедурите на обществените поръчки, както и начините на подбор на изпълнители по отделните проекти.

Мониторинг върху изпълнението

Мониторингът е предмет на разработване в стъпка 10, където се изясняват начините, по които ще се осъществява наблюдение, анализ и оценка (мониторинг) върху изпълнението на програмата като цяло, но също и на отделните ѝ компоненти и проекти. В програмата тези начини трябва да се опишат, като се създадат предпоставки за извличане на изводи и препоръки от изпълнението на програмата. Тези изводи се представят на общинското ръководство, за да може да прави корекции за следващите годишни планови цикли. В края на програмата тези изводи и препоръки стават основа за третото политическо решение, чрез което се създава изходна основа за следващия планов цикъл.

Управление на риските за изпълнението на програмата

Формулирането на рисковете за програмата е предмет на стъпка 6. В програмата ясно се посочват всички основни рискове, свързани с изпълнението – вътрешни (в рамките на самата община) и външни (на национално или международно равнище). Същевременно в програмата се посочват и начините, по които всеки от тези рискове може да се смекчи или да се преодолее. Управлението на рисковете е предмет на наблюдение и оценка, които са част от общия мониторинг върху изпълнението на програмата.

Комуникация с обществеността

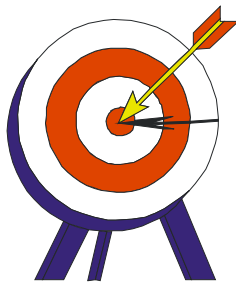

Комуникацията с обществеността е предмет на разработване в стъпка 8. В този последен раздел на програмата се описват изводите, формулирани в рамките на тази стъпка. Той има съществено значение за мобилизирането на наличните човешки ресурси за нейното успешно изпълнение. Комуникацията с обществеността трябва да се разглежда като инструмент на местната политика и да се основава на активен диалог с местните обществени слоеве. В програмата се представят основните модели

на тази комуникация, както и елементите на комуникационните цикли. Енергийната програма се придружава от план за осъществяване на комуникацията с обществеността. Този план се разработва спрямо определени целеви обществени групи и съдържа ясно формулирани цели, послания и средства за комуникация.

Заклучение

В заключението на общинската енергийна програма може да се подчертаят нейните основни послания. Те трябва да са извлечени от приоритетните цели на програмата, да се основават на главните проекти и дейности и да се свържат с най-важните очаквани резултати от изпълнението на програмата.

Приложения

Приложените примерни таблици са разработени с цел да се улесни разработването на общинската енергийна програма. Те могат да бъдат променяни в зависимост от конкретните условия в общините.

Приложение 7.1

Примерно съдържание на Общинска енергийна програма

Приложение 7.2

Определяне на усреднени и специфични стойности

Приложенията представляват примерни таблици, които дават представа как може да се разработи и представи общинската енергийна програма. Повечето могат да се използват след малки промени. Други мога да бъдат изцяло реструктурирани, ако това се налага от конкретните условия. След тестването в реални условия в пилотните общини местните специалисти могат да разработят свои собствени примерни таблици.